BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ NỘI VỤ

HỌC VIỆN HÀNH CHÍNH QUỐC GIA

NGUYỄN ANH TÚ

QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ HỘ TỊCH TẠI CÁC TỈNH BIÊN GIỚI PHÍA BẮC VIỆT NAM HIỆN NAY

Chuyên ngành: Quản lý công

Mã số 9 34 04 03

LUẬN ÁN TIẾN SĨ QUẢN LÝ CÔNG

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

1. PGS.TS. LƯƠNG THANH CƯỜNG
2. TS. HOÀNG THỊ NGÂN

HÀ NỘI - 2018

LỜI CAM ĐOAN CỦA NGHIÊN CỨU SINH VỀ LUẬN ÁN

Luận án là công trình nghiên cứu riêng của bản thân nghiên cứu sinh. Các tài liệu, số liệu trích dẫn, kết quả khảo sát của luận án là trung thực. Kết quả nghiên cứu của Luận án không trùng lắp với các công trình nghiên cứu có liên quan đã được công bố.

Tác giả luận án

Nguyễn Anh Tú

LỜI CẢM ƠN

Tôi chân thành cám ơn Lãnh đạo Học viện hành chính Quốc gia, quý thầy cô giảng viên học viện, Khoa Sau đại học, đã nhiệt tình trong giảng dạy, hướng dẫn và tạo mọi điều kiện để tác giả hoàn thành đề tài luận án.

Xin được cám ơn Bộ Tư pháp, Viện Khoa học pháp lý, Sở Tư pháp, Phòng Tư pháp các tỉnh biên giới phía Bắc và các cơ quan liên quan đã cung cấp số liệu, tạo điều kiện cho tôi về tài liệu nghiên cứu.

Xin được gửi lời cám ơn chân thành nhất đến gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã tạo động lực và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình làm luận án!

Tác giả của Luận án xin được bày tỏ sự cảm ơn sâu sắc tới hai thầy, cô hướng dẫn khoa học là PGS. TS. Lương Thanh Cường và TS. Hoàng Thị Ngân, đã định hướng, hướng dẫn nghiên cứu khoa học cho tác giả trong quá trình thực hiện Luận án!

Hà Nội, ngày 17 tháng 8 năm 2018

Tác giả luận án

Nguyễn Anh Tú

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU..... 1

CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN 9

1.1. Tình hình nghiên cứu liên quan đến hộ tịch và quản lý nhà nước về hộ tịch trong và ngoài nước..... 9

1.1.1. Nhóm công trình nghiên cứu của các tác giả nước ngoài 9

1.1.2. Nhóm công trình nghiên cứu của các tác giả trong nước 16

1.2. Nhận xét chung về tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài Luận án 23

1.2.1. Những kết quả nghiên cứu đạt được..... 23

1.2.2. Những nội dung chưa được nghiên cứu thấu đáo 24

1.2.3. Những nội dung luận án tiếp tục nghiên cứu..... 24

Kết luận chương 1 ……..... 26

CHƯƠNG 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ HỘ TỊCH 27

2.1. Quan niệm, đặc điểm hộ tịch..... 27

2.1.1. Quan niệm về hộ tịch..... 27

2.1.2. Đặc điểm hộ tịch 34

2.2. Khái niệm, đặc điểm, nguyên tắc, vai trò, chủ thể và nội dung quản lý nhà nước về hộ tịch..... 35

2.2.1. Khái niệm, đặc điểm, nguyên tắc, vai trò quản lý nhà nước về hộ tịch 35

2.2.2. Chủ thể quản lý nhà nước về hộ tịch..... 46

2.2.3. Nội dung quản lý nhà nước về hộ tịch 52

2.3. Các yếu tố tác động đến quản lý nhà nước về hộ tịch 57

2.3.1. Thể chế quản lý nhà nước về hộ tịch 57

2.3.2. Bộ máy quản lý nhà nước về hộ tịch 58

2.3.3. Năng lực của công chức làm công tác hộ tịch 59

2.3.4. Cơ sở vật chất, phương tiện làm việc..... 62

2.4. Kinh nghiệm quản lý hộ tịch ở một số nước trên thế giới và các tỉnh biên giới tiếp giáp Lào, Campuchia có giá trị tham khảo..... 63

2.4.1. Kinh nghiệm một số nước trên thế giới 63

2.4.2. Kinh nghiệm các tỉnh biên giới giáp với Lào, Campuchia 67

2.4.3. Giá trị tham khảo cho quản lý nhà nước về hộ tịch các tỉnh biên giới phía Bắc..... 71

Kết luận chương 2 76

CHƯƠNG 3: THỰC TRẠNG QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ HỘ TỊCH TẠI CÁC TỈNH BIÊN GIỚI PHÍA BẮC VIỆT NAM HIỆN NAY..... 77

3.1. Tổng quan các yếu tố tự nhiên, kinh tế-xã hội ở các tỉnh biên giới phía Bắc tác động đến quản lý nhà nước về hộ tịch 77

3.1.1. Yếu tố tự nhiên 77

3.1.2. Yếu tố kinh tế 80

3.1.3. Yếu tố xã hội..... 83

3.2. Quản lý nhà nước về hộ tịch tại các tỉnh biên giới phía Bắc hiện nay 86

3.2.1. Thể chế quản lý nhà nước 86

3.2.2. Bộ máy quản lý nhà nước và đội ngũ công chức làm công tác quản lý nhà nước về hộ tịch tại các tỉnh biên giới phía Bắc 90

3.2.3. Tổ chức thực hiện đăng ký và quản lý hộ tịch 96

3.2.4. Thanh tra, kiểm tra, giám sát, xử lý vi phạm trong quản lý nhà nước về hộ tịch 109

3.3. Nhận xét về quản lý hộ tịch tại các tỉnh biên giới phía Bắc 112

3.3.1. Kết quả quản lý nhà nhà nước về hộ tịch..... 112

3.3.2. Hạn chế và nguyên nhân của hạn chế..... 113

Kết luận chương 3 127

CHƯƠNG 4: QUAN ĐIỂM, GIẢI PHÁP BẢO ĐẢM QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ HỘ TỊCH TẠI CÁC TỈNH BIÊN GIỚI PHÍA BẮC..... 129

4.1. Quan điểm bảo đảm trong quản lý nhà nước về hộ tịch tại các tỉnh biên giới phía Bắc 129

4.1.1. Đổi mới nội dung, phương thức quản lý nhà nước về hộ tịch..... 129

4.1.2. Đáp ứng yêu cầu đăng ký, quản lý nhà nước về hộ tịch..... 130

4.2. Giải pháp bảo đảm quản lý nhà nước về hộ tịch tại các tỉnh biên giới phía Bắc..... 132

4.2.1. Nhóm giải pháp bảo đảm về hệ thống thể chế, tổ chức đăng ký, quản lý nhà nước về hộ tịch 132

4.2.2. Nhóm giải pháp thực hiện các chính sách đặc thù, hợp tác quốc tế trong quản lý nhà nước về hộ tịch tại các tỉnh biên giới phía Bắc..... 143

4.2.3. Nhóm giải pháp bảo đảm nội dung về quản lý nhà nước về hộ tịch..... 147

4.2.4. Hoàn thiện bộ máy và nâng cao năng lực thực thi công vụ của đội ngũ công chức tư pháp-hộ tịch 151

4.2.5. Tăng cường thanh tra, kiểm tra, giám sát, xử lý vi phạm trong quản lý nhà nước về hộ tịch 161

4.2.6. Nhóm giải pháp đảm bảo cơ sở vật chất đối với quản lý nhà nước về hộ tịch..... 164

4.2.7. Nhóm giải pháp nâng cao hiệu quả tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật..... 166

Kết luận chương 4..... 171

KẾT LUẬN...... 173

DANH MỤC CÁC BÀI BÁO, CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ i

TÀI LIỆU THAM KHẢO..... ii

PHỤ LỤC xxi

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Cụm từ đầy đủ
BGPB	biên giới phía Bắc
ĐKKS	đăng ký khai sinh
ĐKKH	đăng ký kết hôn
ĐKKT	đăng ký khai tử
ĐKHT	đăng ký hộ tịch
QLHT	quản lý nhà nước về hộ tịch
KVBG	khu vực biên giới
KTXH	kinh tế-xã hội
QLNN	quản lý nhà nước
QPAN	quốc phòng- an ninh
UBND	Ủy ban nhân dân

PHẦN PHỤ LỤC
DANH MỤC BIỂU BẢNG, BIỂU ĐỒ, SƠ ĐỒ

1. Bảng

Bảng 1. Diện tích, dân số, mật độ dân số các tỉnh biên giới phía Bắc 77

Bảng 2. Số liệu các trường hợp tảo hôn 96

2. Sơ đồ:

Sơ đồ 1: Hệ thống cơ quan quản lý nhà nước về hộ tịch 47

Sơ đồ 2: Hệ thống cơ quan quản lý nhà nước về hộ tịch các tỉnh biên giới phía Bắc 90

3. Biểu đồ

Hình 1. Xây dựng, ban hành văn bản quản lý nhà nước về hộ tịch 86

Hình 2. Tình hình công chức cấp huyện 92

Hình 3. Tình hình công chức cấp xã 93

Hình 4. Biểu đồ tảo hôn hình cột 97

Hình 5. Biểu đồ đăng ký nhận cha, em con 97

Hình 6. Biểu đồ đăng ký lại khai sinh 100

Hình 7. Biểu đồ đăng ký khai sinh cho trẻ bỏ trống phần khai về cha, mẹ đẻ 101

Hình 8. Biểu đồ đăng ký khai tử 103

Hình 9. Biểu đồ nuôi con nuôi thực tế 105

Hình 10. Biểu đồ phương án trả lời phiếu khảo sát cá nhân 120

Hình 11. Biểu đồ khảo sát năng lực công chức tư pháp-hộ tịch cấp xã 121

Hình 12. Biểu đồ khảo sát năng lực công chức tư pháp-hộ tịch cấp huyện 122

4. Phụ lục xxi

*** Phiếu khảo sát** xxii

Phiếu khảo sát số 1- Đăng ký khai sinh..... xxii

Phiếu khảo sát số 2- Đăng ký kết hôn..... xxvi

Phiếu khảo sát số 3- Đăng ký khai tử..... xxxi

Phiếu khảo sát số 4- Đăng ký nuôi con nuôi..... xxxvi

Phiếu khảo sát số 5- Đăng ký thay đổi cải chính hộ tịch..... xl

Phiếu khảo sát số 6- Đăng ký giám hộ..... xliv

Phiếu khảo sát số 7- Đăng ký nhận cha mẹ con..... xlix

Phiếu khảo sát số 8- Về thực hiện nhiệm vụ công chức tư pháp- hộ tịch cấp xã liii

Phiếu khảo sát số 9- Thực hiện nhiệm vụ của công chức tư pháp thông qua hoạt động của Phòng Tư pháp lviii

*** Biểu tổng hợp**

Biểu số 01. Số liệu khai sinh, khai tử tại cấp xã lxii

Biểu số 02. Số liệu đăng ký nuôi con nuôi trong nước lxiii

Biểu số 03. Số liệu nuôi con nuôi thực tế tại cấp xã lxiv

Biểu số 04. Thống kê người Việt Nam kết hôn với người nước ngoài lxv

Biểu số 05. Số liệu đăng ký khai sinh, khai tử có yếu tố nước ngoài lxvi

Biểu số 06. Số liệu đăng ký hộ tịch khác tại cấp xã lxvii

Biểu số 07. Số liệu đăng ký hộ tịch tại cấp huyện lxviii

Biểu số 08. Số liệu đăng ký kết hôn tại cấp xã lxix